

L'AMO DES TA

APROPEM L'ESCOLTA

CONCERT N°1

“La Modesta, més que un cicle de concerts de cambra”

El cicle de concerts La Modesta es presenta com una oportunitat cultural per apropar el repertori de cambra a la ciutat de Mataró, sense oblidar que un dels objectius del projecte és el de trencar la quarta paret entre intèrprets i audiència.

Seguint amb la idea de sortir de l'espai tancat de la sala de concerts, s'han creat una sèrie de recursos previs que pretenen connectar les experiències prèvies al concert (tallers, jam session, moments d'estudi d'instrument) amb el mateix.

Els objectius pedagògics del cicle La Modesta són:

- Crear un diàleg artístic per a totes les edats i nivells.
- Compartir materials artístics amb el gruix de la població de la ciutat.
- Obrir l'espai de la sala de concerts i compartir la música a tot arreu.
- Fer ús de l'art com a revolució personal i col·lectiva.

Aula de Música Masafrets és l'entitat encarregada de generar aquest dossier pedagògic, juntament amb les propostes d'activitats adaptades al repertori del concert.

PRIMERA JORNADA - 14.05.2022

El primer concert tindrà lloc el dia 14 de maig a la Sala de l'Ateneu de Mataró, i les intèrprets seran **Gener Salicrú** i **Soler**, clarinetista, **Ariadna Rodríguez Masafrets**, violinista, **Daniel Ariño Fernández**, pianista.

En Gener és clarinetista mataroní, membre cofundador del grup de música persa Gâh Ensemble i de MU/DA, del quintet de corda i clarinet Klimt, el quintet de vent Polissons, i del Quartet Lîla. Ha tocat amb orquestres com l'Orquestra de Cambra de Granollers o la Schubert Filharmonia i participat en espectacles produïts pel Palau de la Música, la Fundació "La Caixa", Egos Teatre al Teatre Nacional de Catalunya, entre altres activitats musicals. Va estudiar al Conservatori Municipal de Música de Barcelona, amb menció d'honor als premis de fi d'estudis, com també a l'Escola Superior de Música de Catalunya, amb un curs de perfeccionament a l'Acadèmia de les Arts i Espectacles de Praga. Actualment és professor de clarinet a l'Escola Municipal de Música-Conservatori Josep Maria Ruera de Granollers, i ha impartit classes a la Fundació Barenboim-Said de Ramal·lah.

L'Ariadna és violinista, nascuda a Mataró, i ha participat en formacions de música de cambra com el Quartet Medea, Quartet Lila, Quartet Moana o Ensemble Fuster. També ha estrenat l'integral de cambra de la compositora contemporània Clàudia Baulies amb l'Akva Ensemble i participat al projecte Blau Salvatge de nova creació i jazz. Ha tocat en orquestres professionals com la Simfònica del Vallès, l'Ensamble 216, la Camerata Penedès, la Schubert Filharmonia o la Camerata Eduard Toldrà. La seva formació orquestral comença amb les joves orquestres nacionals de Catalunya i Espanya, com també al Schleswig-Holstein Musik Festival a Alemanya. Va estudiar a l'IEA Oriol Martorell, acabant el darrer any de grau professional al Conservatori Municipal de Música de Barcelona amb menció d'honor tant en violí com música de cambra, continuant els estudis a l'Escola Superior de Música de Catalunya. Actualment dirigeix l'Aula de Música Masafrets, espai educatiu musical de la ciutat de Mataró.

Daniel és un pianista d'origen gallec afincat a Barcelona des del 2009. Ha sigut membre del Trio Glinka, Trio Nox, Ensemble Fuster, Quartet Lila i, recentment, ha estrenat la música de cambra de la compositora contemporània Clàudia Baulies amb l'Akva Ensemble. És compositor de varies obres; entre elles, El nus la flor, un cicle per a veu cantada -Maria Mauri-, veu parlada i piano a partir de les poesies d'Enric Casasses. Actualment està finalitzant el seu quart disc de composicions pròpies amb la cantant Mercedes Gancedo. Daniel supera el Grau Professional al Conservatori de Santiago de Compostela amb les màximes qualificacions i finalitza el títol i el màster de piano a l'Escola Superior de Música de Catalunya, amb matrícula d'honor als seus treballs finals. Actualment és docent a l'IEA Oriol Martorell, on imparteix classes de Piano, Harmonia Aplicada i STEAM.

REPERTORI

El repertori del concert del 14 de maig de 2022 comptarà amb les següents obres:

- *Suite op. 157 b*, de Darius Milhaud.
- *Trio per a clarinet*, d'Aram Khatxaturian.
- *Nocturn i processó*, de Lili Boulanger.
- *Preludi a la migdiada d'un faune*, Claude Debussy
- *Estudi per al film "Secret People"*, Robert Gerhard i Ottenwaelder

El podeu escoltar el repertori a la web de la modesta, on hi trobareu una llista de reproducció per cada concert en diferents formats.

A continuació es presenta de cada obra una mica de context històric de la compositora o compositor, l'explicació de l'obra i una proposta d'activitat a partir d'un moviment o element en qüestió.

1- SUITE op. 157 b

COMPOSITOR i OBRA

Darius Milhaud neix a Marsella el 1892 i mor a Ginebra el 1974. Va formar part del famós “Grup dels Sis”, un grup francès de principis del segle XX integrat pels compositors i compositora G. Auric, L. Durey, A. Honegger, F. Poulenc, G. Tailleferre i el mateix D. Milhaud.

La seva obra és molt nombrosa (més de quatre-centes obres) i utilitza tècniques molt variades. Aquesta suite, composta el 1936 per clarinet, violí i piano, combina un ampli ventall d'elements contrastats: melodies populars, tango, ritmes sincopats de jazz, idees barroques, sons irònics, etc.

En el primer moviment, “Ouverture”, escoltem un ritme molt característic d'Amèrica del sud (que es reflecteix a més obres del compositor, influència d'haver viscut al Brasil un parell d'anys) tocat pel piano: l'accentuació rítmica 3+3+2, que durarà fins al mig del moviment. Després es dilueix en una secció central contrastada més lírica seguida, a partir d'un passatge més sincopat, d'una tornada al ritme inicial.

“Divertissement”, comença amb un tema que agafa forma a partir del diàleg entre el violí i el clarinet, un duet que jugarà amb aquesta textura contrapuntística a dues veus fins que entra el piano, continuant i ampliant la conversa musical. El moviment acaba amb una reexposició enriquida on el piano reproduceix el diàleg inicial entre violí i clarinet, alliberant-los per afegir noves veus.

“Jeu” es mostra fidel al seu títol: de caràcter juganer, aquest tercer moviment s'assembla a una dansa folk, rítmica. Sense la presència del piano, el duet anirà alternant les melodies de forma simètrica (ABCBA).

El quart moviment, “Introduction et final”, comença amb un passatge que recorda a una cançó popular francesa, en compàs de cinc, mentre el piano es manté en un registre molt greu. Aquesta lenta

introducció ens porta, mitjançant un sobtat canvi de tempo i compàs (binari compost), a un moviment ple de melodies brillants i senzilles que, sorprenentment, acaba per diluir-se en un ambient melangiós i esmorteït.

PROPOSTA D'ACTIVITAT

Fragment: primera part del segon moviment "Divertissement".

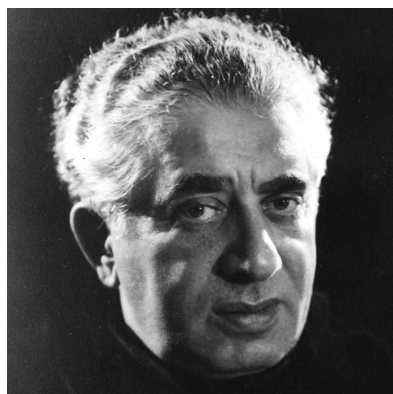
Element musical: el diàleg a dues veus

Material: sense material

Proposta: iniciar amb l'escolta i dissociació dels dos instruments (violí i clarinet) per entendre els dos elements. Plantejar el joc del mirall a partir de la imitació de l'element A en vers al B. Un cop les participants poden reconèixer patrons, iniciar el procés de diàleg a partir de la transformació dels elements de la "pregunta" o element A, fins arribar al punt de crear respostes totalment contrastades.

2- TRIO DE CLARINET

COMPOSITOR i OBRA

Aram Khachaturian neix a Tbilissi el 1903 i mor a Moscou el 1978. És dels compositors més coneguts d'origen armeni del segle vint. La seva música conté elements que beuen de diferents i riques fonts culturals: ja sigui de la tradició molt viva cultural i folklòrica del seu país, la música i influència dels primers anys de la Unió Soviètica (i els països que la conformaven), com també la síntesi de materials més comuns amb altres països europeus. Va començar la seva educació com a violoncel·lista, decantant-se cap a la composició. Va ser també un gran director i professor.

Va compondre moltes simfonies, concerts, ballets, música de pel·lícula, però va ser el 1932 que amb un íntim ensemble va compondre el famós trio per clarinet, violí i piano. Estrenat a París, és considerat actualment dels

més importants tríos per la formació i aquest, en particular, es crea una unitat polifònica complexa, però aparentment espontània que beu de les tradicions populars tant d'Europa de l'Est com Àsia. El trio està format per tres moviments lent, ràpid i lent.

El primer moviment, indicat a la partitura com “Andante con dolore, con molto espressione”, immediatament ens porta cap a un món escales modals i cromàtiques, de riquesa expressiva amb la part del clarinet o reminiscències folklòriques i rústiques per part del violí, ambdues ancorades pel piano rítmic, amb figures repetitives i harmonies llunyanes, creant una atmosfera hipnòtica.

El segon moviment, “Allegro”, és de celebració, de dansa, d'un impulsu joc amb alternances entre seccions ràpides i lentes. Acaba amb la mateixa energia com havia començat.

El final, “Moderato”, és un tema amb nou variacions basat en una melodia popular Uzbek, demostrant la riquesa de la música tradicional de la zona. Melodies, preguntes i respostes, intervals que flueixen cap a uns tempos cada vegada més ràpids, estats d'ànim canviants amb colors instrumentals que a partir del punt explosiu del clímax, anirà reduint-se gradualment fins a dissipar-se en el res.

PROPOSTA D'ACTIVITAT

Llegir el conte proposat a continuació. Explicar la importància dels contes i la tradició oral, seleccionar un dels tres moviments i per grups, crear una petita història. Es proposa també investigar, per grups, la història del primer terç de segle d'Armènia, debatre sobre la informació extreta i tornar a repetir el procés creatiu d'escriure un petit conte.

Autor: Avetik Isahakyan (Ավետիք Իսահակյան) poeta i activista armeni que va plasmar a moltes de les seves obres el genocidi armeni del segle vint. Aquest conte el va escriure al 1934, a París, on hi va viure durant sis anys.

Hi havia una vegada un rei molt savi i just. Aquest rei tenia tres fills. Quan el rei es va fer vell, va decidir deixar la corona a aquell d'entre els seus tres hereus que realment tingués capacitat per a gestionar un regne. Així que un dia el rei va cridar als seus tres fills i els va dir:

– Benvolguts fills, veieu que el vostre pare ja és vell i no té forces per a continuar governant. Jo hauria deixat el meu tron fa molt si hagués vist realitzat un desig que durant anys ha alimentat la meva ànima. Si un de vosaltres pot complir aquest desig, rebrà aquesta corona per a governar el país.

– Llarga vida al nostre pare! La seva noble voluntat és sagrada per a nosaltres. Quin desig és aquest que, fins avui, no ha pogut resoldre la seva ment sàvia?

– Veieu aquest gran i voluminós armari que vaig construir fa ja tant de temps? El meu desig era d'omplir-lo amb el més útil d'aquest món, amb alguna cosa que pogués fer afortunat i feliç al meu país. D'entre els tres, el que sigui tan intel·ligent que pugui omplir-ho fins dalt i fins a l'últim racó amb això, mereixerà el meu tron. Agafeu tot l'or que vulgueu i camineu per aquest i altres regnes fins a trobar el més útil del món. Us dono tres quarantenes de temps.

Els fills van besar la mà del rei i van sortir de viatge. Cadascun pel seu costat, van passar per ciutats, per països, van conèixer altres mons, altres cultures, altres costums. Just en temps van tornar i es van posar davant del rei.

– Benvinguts siguin els meus valents. M'heu portat el que us vaig demanar?

– Sí, ho hem trobat benvolgut pare – van contestar els fills.

El rei es va aixecar i acompanyà als seus fills cap a la porta de l'armari. Allí els esperaven els funcionaris reals i una multitud de gent. El rei va obrir la porta de l'armari i va cridar al fill gran.

– Benvolgut fill, què consideres la cosa més útil del món?

El fill gran va treure de la butxaca un grapat de blat i va dir:

– L'ompliré de pa, benvolgut pare. En el món no hi ha res més important que el pa. Qui pot viure sense això? Vaig passar per molts llocs i no vaig veure cosa més necessària que el pa.

Llavors el rei va cridar al fill mitjà i va repetir la seva pregunta.

– Benvolgut fill, què és el que has portat tu?

El fill mitjà va treure de la seva butxaca un grapat de terra i li va contestar:

– L'ompliré de terra, benvolgut pare. No hi ha res més important que la terra en aquest món. Sense la terra no hi ha blat per a fer pa. Vaig passar per diversos països, però no vaig veure res més important que la terra.

El rei va cridar finalment al fill petit. Aquest es va acostar amb passos segurs, es va posar a la porta de l'armari i va treure de la seva butxaca una espelma que va encendre. Ningú entenia res.

– Explica'm, benvolgut fill, què em portes tu? – va preguntar impacientment el rei.

– L'ompliré de llum, benvolgut pare, solament de llum. Vaig caminar pel món i no vaig veure res més valuós. Sense llum, de la terra no sortirà el blat. Sense llum, en la terra no hi hauria vida. Vaig descobrir moltes cultures, moltes tradicions, i em vaig adonar que el més valuós en aquesta vida és la llum de la saviesa i només amb això es pot governar el món.

– Visca! – va exclamar el rei amb alegria. – Tu mereixes tenir aquest tron i el ceptre, perquè omplis amb la llum de la saviesa el nostre regne i l'ànima de la nostra gent.

– Llarga vida al nostre rei jove! – van exclamar els funcionaris reals i tot el país.

3- NOCTURN I PROCESSÓ

COMPOSITORA i OBRA

Lili Boulanger neix a París el 1893, i mor a la mateixa ciutat el 1918. Des de ben petita Lili va demostrar grans habilitats musicals, formava part de la tercera generació d'una família de músics. La seva curta i dolorosa vida està molt vinculada amb la seva germana gran, Nadia (compositora, pedagoga i directora) i amb el Conservatori de París.

Amb dos anys ja mostrava entusiasme per la música cantant, i amb sis rebia classes de piano del compositor i amic de la família, Gabriel Fauré, com també classes d'harmonia de la seva germana. A set anys va compondre la seva primera obra, amb motiu de la mort del seu pare. A vuit anys va fer el seu primer concert com a solista de violí, però també tocava el violoncel, l'arpa i el piano. A setze anys va ser admesa oficialment al conservatori, sent de les primeres alumnes en composició. A causa dels seus problemes de salut crònics, havia de fer les classes per carta des de casa. Des del 1912 es va centrar a obtenir el prestigiós concurs "Prix de Rome", guanyant-lo a l'edat de dinou anys amb la cantata "Faust et Hélène", sent la primera dona a aconseguir-ho.

Va continuar el seu treball creatiu a Villa Medici, espai on ampliar els seus estudis amb altres artistes. Però es va interrompre amb l'inici de la Primera Guerra Mundial. Des de llavors, juntament amb la seva germana, es va dedicar a feines de suport als companys del Conservatori reclutats al front. Va tornar a Roma, això no obstant la malaltia crònica li va fer estar cada vegada més al llit. La seva música reflecteix un estat d'ànim marcat per períodes de depressió severa. Va sotmetre a una operació que no va resultar amb l'èxit, i sabent el poc temps que li quedava es va esforçar a acabar les composicions prèviament iniciades, principalment les religioses.

De 64 obres catalogades, varies d'elles van resultar incompletes o perdudes. Tot el seu treball en vida, però està ben documentat gràcies a la dedicació de la seva germana gran Nadia. Les seves obres es caracteritzen per una profunda religiositat, també per un llenguatge que oscil·la entre la tradició i la avantguarda, que serà inspiradora per compositors posteriors a ella.

"Nocturne", del 1911, és una peça original per violí i piano. El títol suggereix un espai de nit, amb melodies màgiques però també mogudes.

"Cortege", del 1914, vol dir marxa o processó. La curta obra vol mostrar virtuositat a partir d'una melodia gràcil.

PROPOSTA D'ACTIVITAT

Fragment: "Nocturne".

Element musical: el caràcter, la intensitat de la melodia, la textura melodia i acompanyament.

Material: pot ser amb mocadors, pot ser sense.

Proposta: recrear l'ambient de nocturn amb llums baixes, al terra, buscar un moment per descansar. A partir de la respiració individual i focalitzar petits punts corporals, o per parelles amb carícies amb les mocadors.

4- PRELUDI A LA MIGDIADA d'UN FAUNE

COMPOSITOR i OBRA

Claude Debussy va néixer a Saint - Germain - en - Laye el 1862 i va morir el 1918 a París. És considerat un dels precursors de l'Impressionisme, moviment musical europeu de finals del segle dinou i primera meitat del segle vint, sobretot a la música francesa. Als set anys rebia les primeres classes de piano, fent-se evident la seva facilitat, als deu anys va ser admès al Conservatori de París on hi estudià onze anys. Era molt bon

pianista i excel·lent lector a primera vista, però la seva carrera solística no va establir-se per falta de continuïtat i persistència per part d'ell. Deien d'ell que era tant dotat com indisciplinat, fent que guardés un record amarg durant els seus anys d'aprenentatge davant la incomprensió de certs professors i de les estructures del conservatori. El 1884 va guanyar el premi musical més prestigiós del país, el "Prix de Rome", amb la seva cantata "L'Enfant prodigue". Al 1889, durant l'Exposició Universal de París, va poder escoltar altres ritmes i sonoritats que li van causar una forta impressió, específicament les del gamelan javanès, influint-lo en les futures obres.

Composta entre el 1892 i 1894, el "Prelude à l'après-midi d'un faune" és un poema simfònic, la primera obra important orquestral. L'obra s'anomena preludi perquè el compositor volia escriure'n una suite de tres moviments, però els dos darrers no van ser mai escrits. Debussy deia: La música d'aquest preludi és una il·lustració molt lliure del bell poema de Mallarmé, no pretén pas ser-ne un resum. Més aviat hi ha una successió d'escenes que passen a través dels desitjos i els somnis del faune en la calor de la tarda. El poeta, amic del compositor, li va encantar. L'obra va tenir molt d'èxit, fins a ser coreografiada per ballet, però Debussy va sortir de la sala a mig concert per excessiva sexualitat en la coreografia.

L'obra original, per a orquestra, hi falta la típica secció de percussió i gran part del vent metall, i apareixen dues arpes. En la recerca de nous timbres, textures, l'experimentació de la individualitat dels instruments a l'orquestra, barreges melòdiques i harmòniques que difuminen l'exposició clara d'un tema melòdic, el caràcter general de l'obra evoca una boira. La seva partitura és clara, rigorosa, aconseguint una sonoritat totalment etèria, on el joc d'alternar diferents colors, ambients, ho aconsegueix fent que instruments de tradició greu estiguin a registres aguts. La melodia està composta per petites cèl·lules ondulants, motius que es van movent quasi sempre entre el piano o el pianissim. El volum fort és escàs i en punts molt concrets de clímax. Ja només al tema inicial, exposat per la flauta, es pot escoltar totes aquestes característiques: una melodia ambigua, cromàtica, de ritme molt precís en escriptura, però molt lliure per l'oient,

juntament amb l'absència de l'acompanyament, reforça aquest caràcter volàtil.

PROPOSTA D'ACTIVITAT

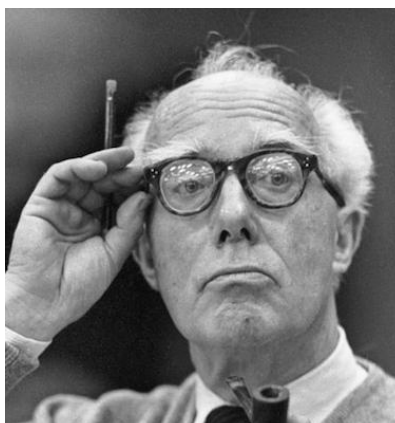
Element musical: el so i els timbres, com van canviant depenent de la instrumentació i el volum. Escoltar les dues versions (orquestral i trio) i comparar.

Material: pintura

Proposta: el color en un primer pla, per sobre de la definició de la forma, com a paral·lelisme amb els nous timbres i efectes del so. Buscar recursos del Impressionisme pictòric, com les imatges mitjançant petites pinzellades de color, per crear a partir de pocs elements un paisatge visual mentre s'escolta l'obra de fons.

5- ESTUDI PER AL FILM "SECRET PEOPLE"

COMPOSITOR i OBRA

Robert Gerhard Ottenwalder va néixer a Valls el 1896 i va morir el 1970 a Cambridge. És considerat un dels compositors catalans més destacats de tots els temps. Amb l'adveniment de la República va treballar en tasques de pedagogia i popularització de la música clàssica. Va reunir la tradició nacionalista transmesa pel seu mestre, Felip Pedrell, i els nous corrents centreeuropeus apresos a Viena i Berlín durant els seus anys d'estudi. La música que va portar als anys trenta a Barcelona va provocar a la vegada tant desconcert i rebuig com gran entusiasme. Va crear, juntament amb altres compositors l'Associació de Compositors Independents de Catalunya, com també del Grup de Barcelona o l'anomenada Generació de la República, format pels compositors més avantguardistes del moment; contribuir a fer de la música barcelonina una de les escenes més actives

d'Europa, propiciant la vinguda a Barcelona d'Anton Webern (amic i també deixeble del seu professor, A. Schönberg) que dirigís l'Orquestra Pau Casals; participar en la creació de l'Agrupació d'Amics de l'Art Nou, apostant pel sentit estètic de l'art més avançat, el projecte de l'Associació Pro-Music Discofilis, on organitzaven audicions periòdiques, presentacions de discos d'alta qualitat fonogràfica, divulgar les obres de música contemporània, etc. Per un costat va continuar evolucionant i estudiant cap a les tendències estètiques que provenien de centre-europa, mentre anava dinamitzant l'escena avantguarda musical de Catalunya gràcies a la seva inquietud i capacitat organitzativa.

L'interès cap a la música tradicional es converteix en una declaració d'identitat, símbol a la llibertat i reivindicació durant la Guerra Civil. Degut a la seva ideologia antifranquista, al finalitzar la Guerra Civil va exiliar-se, tornant a Catalunya comptades vegades. Va ser a Cambridge on va poder desenvolupar el gruix de la seva obra i on va ser reconegut amb distincions i premis. De la seva música podem veure un ús molt personal de la tècnica serial dodecafònica de Schönberg, professor, on a l'etapa dels anys cinquanta la seva obra fa un retrobament significatiu cap a la forma tradicional. A la vegada explora més la forma de cambra, en el camp de les textures i timbres instrumentals.

En el seu exili anglès va compondre tant per teatre, ràdio o cinema. Al 1952 va compondre per la pel·lícula "Secret People" la banda sonora. Aquest film, protagonitzat per Audrey Hepburn, es va inspirar en el seu origen català i la seva ideologia, d'acord amb l'argument. Utilitza melodies com "El cant dels ocells" i "La mare de Déu quan era xiqueta", de manera nostàlgica i lírica. Aquestes melodies es contraposen amb una secció central, de caràcter més folklòric, que recorda el ritme i l'estil de la sardana.

La seva situació d'enyorança cap a la pèrdua de la vida cultural que va tenir a Catalunya i les dificultats que va patir després, el sentiment de desarrelament provocat per l'exili, es plasmen amb les dues melodies que aniran apareixent al llarg de tota l'obra.

PROPOSTA DE L'ACTIVITAT

Element musical: la cançó popular.

Material: sense material.

Proposta: Escoltar les dues cançons, interpretar-les cantant. Analitzar si formen part de la tradició del grup, si hi ha experiències prèvies conegudes. Crear paral·lelismes amb cançons de caràcter similar d'altres cultures pròximes.

Recursos per ampliar:

Anàlisi formal i harmònic extens del Preludi a la migdiada d'un faune:

<https://bustena.wordpress.com/2015/04/20/debussy-preludio-a-la-siesta-de-un-fauno-analisis/>

Una biografia més extensa i selecció d'obres de Lili Boulanger pel violinista català Jordi Cervelló:

<https://jordicervellogarriaga.wordpress.com/2019/10/09/lili-boulanger-grabaciones/>

Web on hem trobat el conte armeni: <https://cuentosdelmundo.wordpress.com>

Text de la poesia que s'inspira Claude Debussy:

<http://poemasenfrances.blogspot.com/2005/03/stephane-mallarm-laprs-midi-dun-faune.html>

Trailer de la pel·lícula "Secret People:

<https://www.youtube.com/watch?v=FRquHXGKuDo>

Fragment (2.45) on podem sentir la melodia popular de La mare de Déu:

<https://www.youtube.com/watch?v=aXdQVWga30E>

Ens veiem el dissabte catorze de maig, a dos quarts de set.

Fins aviat!